DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE RHEUMATISMO:

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex auctoritate reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI WISHART, S. T. D.

Academiae EDINBURGENAE *Praefecti*;

NEC NON,

Amplissimi SENATUS ACADEMICI *consensu, ac nobilissimae* FACULTATIS MEDICAE *Decreto*;

Ut summos in MEDICINA honores ac privilegia ritè consequatur,

Eruditorum disquisitioni submittit

DAVID CLERK, Scoto-Britannus,

Ad xviii Calendas Septembris, H. L. Q. S.

EDINBURGI,

M. DCC. XLVI.

8

VIRO LECTISSIMO

JOANNI CLERK, M. D.

NUPER

C. R. M. E. P.

Non tam ob inſignia ipſius in multis aliis merita,

Quàm quòd ſibi fuit Patrum optimus,

Praeceptorum ſummus,

Opuſculum hoc, ſtudiorum ſuorum primitias,

Intemerandae pietatis, ac gratitudinis non ſimulatae,

Monumentum ponit

DAVID CLERK.

Diſſertatio Medica,

De Rheumatiſmo.

PRIMIS aevis fuiſſe morbos, ex ipſa corporis humani conſtat fabrica; quae à natura ita comparata eſt, ut ſeipſam ſuis etiam viribus citò deſtruat neceſſe ſit, niſi per alimenta reficiatur perpetuò atque renovetur. Ad hoc accedit, quòd varios caſus, qui prorſus vitari nequeunt, ex injuriis aëris, ex cibi potûſque natura, ac multis id genus aliis, oportet ſemper fuiſſe cauſas morborum. At dum moderata ſimplexque vitae ratio obtinuit, admodum rariores fuiſſe apparet quàm poſtea, quum hominum moribus deſidia atque luxus intulerunt ſe, quae corrumpentia et animum et corpus, aegritudines multò quàm antea reddebant frequentiores. Sed etſi haec omnia per multa jam ſecula extiterint morborum cauſae generales, eorum tamen ſunt quidam, noti ſatis temporibus antiquis, quos noſtris ne vel ſemel audimus incidere, pluresque alii, nunc nimis etiam frequentes, quorum neque mentionem faciunt veteres, neque videntur unquam cog-

noviffe. Utrum hoc referendum fit ad certarum rerum fortuitos concurfus, ex regionum differentia, viciffitudine tempeftatum annorumque habitu, occupationum vivendique variis generibus quae temporibus diverfis invaluerunt; atque ejufmodi aliis; an ii morbi, qui nobis quidem novi funt, in aliis, ubi ἐνδήμιοι fuerunt, terris, diu antea viguerint, ac poftea tranfducti aliquomodo, ubique fe diffeminârint, vel quicquid aliud fit ejus caufa; certum eft, quòd *variolae*, *morbilli*, *lues venerea* atque *rachitis*, fatis quod propofui confirmant. Ut verò funt quidam, qui praeter rationem exiftimant omnes jam cognitos morbos in libris veterum defcriptos effe, ita alii funt, qui nimis leviter in gravia illa atque veneranda monumenta difquirentes, praetermittunt affectus, fi fortè in iis vel ftrictiùs fint expofiti, vel fub nominibus diverfis. Hujus rei documentum effe videtur *fcorbutus;* at praecipuè ille morbus, qui nunc vocatur *rheumatifmus*, et qui apparet varias apud antiquos, variis temporibus, ac fecundum diverfas mali fpecies, habuiffe appellationes. Si enim fummi Hippocratis aliorumque examinemus fcripta, multa loca huc fpectantia inveniemus, quae morbum hunc planè demonftrant illis innotuiffe.

Ac primò quidem vocabulis πυρετὸς κοπώδης, ἀρθρῖτις, διάθεσις ῥευματικὴ, &c. eum fuiffe defignatum, hae inter alias oftendunt fententiae. " Quibus fpes eft aliquid ad articulos abfceffurum, eos liberat ab abfceffu urina multa, craffa et alba reddita, qualis in febribus κοπώδεσι quarto die quibufdam effe incipit. Quòd fi etiam ex naribus fanguis fluxerit, brevi admodum folutio fit. *Hippocrat. aphorifm. S.* 4. *n.* 74. Hifce κοπώδεσι febribus hoc ineft, quòd abfceffus faciant citò, non expectato, uti caeterae febres faciunt, longiore tempore. *Galen. comm. in eund. aphor.* Ἀρθρῖτις morbus quum detinet, corripiunt calor ac dolor corporis articulos: invadit verò etiam acutus, et aliae atque aliae juncturae dolores vehementiores ac leviores infiguntur.——Hic verò morbus ex bile oritur ac pituita, quum agitata commiffuris infederint. Ac brevis quidem fit et acutus, non verò mortiferus.

" Solet

" Solet autem junioribus magis quàm ſenioribus contingere.
" *Hippocr.* (*vel Polybi*) *lib. de affectionibus, cap.* 8. Qui-
" buſdam in omnis corporis ambitum vagatur [ἀρθρῖτις.]——
" Tranſitus quoque in dorſi thoraciſque muſculos fit. Incre-
" dibile eſt quàm latè malum ſerpat. *Aret. de cauſ. ac ſign.*
" *morb. diut. lib.* 2. *cap.* 12. Poteſt igitur immoderatus fi-
" eri menſtruorum fluxus, ſi totum corpus propter aliquam
" cachexiam ſit gravatum ſanguine, (etſi nondum is naturalem
" συμμετρίαν excedat) ipſumque propterea ad uteri venas pro-
" trudat, ut accidit ἐν ταῖς ῥευματικαῖς διαθέσεσιν, ubi aliàs in
" aliam partem fluxus fit. *Galen. in aphor. comm.* 5. *S.* 57.
" Quapropter partes infirmiores omnium primae περιττωματι-
" κοῖς morbis corripiuntur. Hujuſmodi quapiam ratione τὰς
" καλουμένας ῥευματικὰς διαθέσεις ſcito provenire, toto videlicet
" corpore imbecillo, quæ una eſt mali habitûs ſpecies, prin-
" cipibus verò iſtius locis gravari ſolitis, (licet in iis paucus
" ſit ſanguis) eumque ad carnoſas cutis partes protrudentibus,
" &c." quae ſequuntur ad finem capitis, ubi medendi quoque tradit rationem. *Id. de venaeſect. lib. therapeut. c.* 8. Auctor librorum *de morbis*, adſcriptorum HIPPOCRATI, de *lumbagine* quoque videtur meminiſſe, ſub nominibus νωτιάς ac πλευρῖτις ἐν νώτῳ, uti cernere licet in *lib.* 2. *de morb. S.* 54. atque *lib.* 3. *S.* 21. Ac de coxarum dolore *rheumatico* plurima occurrunt, et apud hunc auctorem et alios. Ex multis verò haec, quae protuli, exempla ſufficiant: alia (*a*) adducere licuit, ſi neceſſarium. Fateor quidem antiquos hunc effectum minùs accuratè quàm ſolent definiviſſe, ſed quidni in aliis fecerint, quàm quae ad nos devenerunt ſcriptis? Utcunque eſt, GULIELMUS BALLONIUS, auctor Gallus, ſeculo exeunte decimo ſexto, fuiſſe primus videtur, qui de eo ſcripſit ex induſtria, atque nuncupationem ei *rheumatiſmum* impoſuit; quum temporibus il-
lis,

(*a*) Hippocr. aphor. ſ. 4. n. 36 et 44. de loc. in hom. ſ. 14, 16 et 19. de intern. affect. ſ. 54. de vict. rat. in morb. acut. ſ. 49 et 64. praedict. lib. 2. ſ. 47. Coac. praenot. ſ. 75, 317, &c. Galen. de medendi ratione ad Glaucon. l. 2. c. 2. ac lib. 10. de compoſition. medicam. ſecundum locos. cap. 2. Denique Aëtii Tetrabibl. 3. ſerm. 4. ubi plura habentur.

lis, pro specie *catarrhi*, aut *arthritidis*, vulgo habitum, quod ad naturam ejus, ferè ignorabant.

Hujus morbi duo sunt genera, quorum alterum potest acutum dici, alterum longum. Licet homines quovis anni tempore utrique sint opportuni, saepius tamen solent incidere sub insignibus aëris ac tempestatum mutationibus, vere nempe, praecipuè verò autumno. Lacessunt autem imprimis aetate atque robore vigentes, feminasque (*b*) saepius quàm viros, si nimirum vehemente exercitatione aut alio modo calefactum corpus, vel exposuerint vento frigido, vel in aquam (*c*) subitò demerserint, vel utcunque etiam frigus tum admiserint: proniores tamen adhuc in hunc morbum sunt, quibus praeterea humorum aderit plenitudo, sive ex victu lautiore, sive solitis laboribus et exercitiis intermissis, sive neglectâ consuetâ sanguinis missione, sive haemorrhoidum denique et in feminis fluxûs menstrui suppressione: quinetiam multi sunt, ait HOFFMANNUS (*d*), qui post largiorem sanguinis per venam sectam missionem, dejectiones alvi nimias ab acrioribus purgantibus vel sponte inductas à natura, copiosiorem menstruorum muliebrium effusionem, atque ex abortu factam haemorrhagiam, sese diutiùs aëri frigido aut humido committentes, in violentas inciderunt *rheumaticas* affectiones. Causae jam memoratae, sub quibus et προηγούμεναι vulgò dictae, et προκαταρκτικαι continentur, si graves sint, acutum generant *rheumatismum*, cum alterum ejus genus vel ex iisdem levioribus ortum ducit, vel prioris malè curati reliquiae est.

Rheumatismus acutus, seu qui cum febre invadit, atque *rheumatismus* κατ᾽ ἐξοχὴν saepe dicitur, sequentibus plerumque stipatur *symptomatis*. Sentitur primò lassitudo ac gravitas artuum, cum horrore atque extremarum partium frigore: subsequitur internus, praesertim circa praecordia, aestus cum anxietate, pulsus plenior et concitatior, cibi fastidium, nausea quan-

(*b*) Hoffmann. medic. rat. syst. tom. 4. p. 2. s. 2. c. 9. § 6.
(*c*) Vid. River. observ. cent. 3. obs. 41.
(*d*) L. c. C. 8. § 10.

quandoque ac vomitus, inquietudo, ſitis, atque ſpirandi nonnunquam difficultas. Die uno aut altero plùs minùs interjecto, dolor acer, praegreſſum torporem excipiens, nunc hunc, nunc illum artum excruciat, qui noctu ingraveſcit, atque juncturis praecipuè, et humeris, carpis ac genubus prae caeteris infeſtus eſt; ſaepe tamen nullam ferè intactam relinquens, totum penitus corpus immobile reddit. Hoſce dolores, quamcunque partem occupent, tumor, ac plerumque rubor, qui etiam illis aliò migrantibus reſidui ſunt, comitantur. Aliquando paulatim diſcedit febris, remanente dolore, at quandoque huic depulſo ſupereſt, cum pulſu debili ac depreſſo; vix unquam autem intra hebdomadas duas evaneſcit, in totas ſex etiam ſaepe perdurans. Uſitatus eſt huic affectui ſudor parcus, glutinoſus, parum levans; qui verò ubi ſponte largus effluxerit, ſolviſſe morbum obſervatur (*e*): notabile quoque, quòd vel in ſudatione per artem excitata ſicci maneant articuli dolentes, neque priùs ſudare incipiant, quàm abeunte dolore liberi prorſus evadant. Urina plerumque eſt quantitate modicâ, rubro colore, albidumque demittens ſedimentum; et quanquam ex tali nihil aliquando deſidit, haud diu tamen ita permanet, brevique iterum redditur cum ſubſidentia; tempore autem pleni ſudoris, copioſior aliquantum, dilutior, et inſtar ſeri lactis quodammodo, ferri ſolet (*f*): memoratuque valde dignum videtur Baynardi experimentum (*g*), qui decumbente robuſto homine ex *rheumatiſmo*, urinae ejus, in ſummo febris incremento redditae, ſeſquicongium *chemicè* dedit examinandum, et obſervavit in ea non ſupra triceſimam partem ſalium repertam fuiſſe, qui

B ex

(*e*) Hoffmann. l. ult. c. § 18.

(*f*) Apud Morton. (in oper. med. tom. 2. exerc. 1. cap. 9. hiſt. 22. et exerc. 2. c. 9. h. 10, 11, 13 et 14.) exempla adſunt *rheumatiſmorum*, cum urina rubra, lateritium deponente ſedimentum: hoc verò in hiſce potuit accidere aegrotis, ex febribus intermittentibus, quas antea forſitan habuiſſent; quum talis urina ex quacunque febre laborantibus uſitata ſit, ſi aegri cum intermittentibus unquam antè fuerint conflictati.——Hippocrat. lib. 2. praedict. prope finem. "Quibus circa articulos "dolores fiunt, ac tumores, deſinuntque non podagrico modo, in his magna com"peries viſcera, et in urina ſubſidentiam albam."

(*g*) Philoſ. Tranſ. abridg. by Lowth. Vol. 3. p. 265.

ex eadem quantitate ſanorum urinae conſuerunt extrahi. Urget quoque alvi utplurimum ſuppreſſio, interdum profuſio: haec autem, ubi accedit, ſemper ferè *ſymptoma* morbi eſt, ac non niſi rariſſimè (*h*) hunc tollit. Evenit verò aliquando, ut aliquâ parte ſponte facto ſanguinis profluvio (*i*), vel etiam oborto ſalivae fluxu (*k*), ex toto finiatur morbus. Nec ſine magno ſunt aegris levamine, quae in cute fiunt variae eruptiones (*l*), et quae praedictum ſputum nonnunquam comitantur. Sanguis denique ex vena miſſus in hoc affectu, perinde ac in pleuritide caeteriſque inflammationi conjunctis, ubi conquieverit aliquamdiu, cruſtâ albidâ, firmâ atque tenaci plerumque obducitur, quae (*m*) craſſior quidem quàm in iis morbis, ſed minùs dura eſſe conſuevit.

Hujus acuti *rheumatiſmi* interdum, etſi rariùs, eſt ſpecies *lumbago rheumatica*; in qua dolor infeſtat vehemens ad lumbos, cum febre aſſidua. Auctor librorum *de morbis* (*n*) ac BALLONIUS (*o*), qui ſoli ſunt quos hunc affectum novi deſcripſiſſe, accedere dicunt tuſſim, laſſitudinem, atque ſpirandi difficultatem; dolores porro ad inguina deſcendere, ac vel ſputum vel urinam edi ſubcruentam. Si verò moriendum ſit, id quinto potiſſimùm vel ſeptimo die evenire; quem ſi effugerit aeger, malum poſtea lene evadere, atque minùs mortiferum.

At longi generis hujus morbi plures ſunt ſpecies. Vel enim acuti *rheumatiſmi* reliquiae eſſe poteſt, ut ſuprà poſitum eſt, ubi, febre ſive minori cum ſucceſſu ſive imperitiùs curatâ, continuati dolores per menſes atque etiam annos aegrotum vexent. " Quamvis in hoc caſu, *inquit* SYDENHAM (*p*), non eodem " ſemper vigore, ſed paroxyſmis quibuſdam periodicè repeti- " tis,

(*h*) Hujus exemplum occurrit in Med. Sileſ. ſatyr. ſpec. 4. obſ. 3.
(*i*) Vid. Hoffmann. l. ult. c. ac Ballon. de rheumatiſm. in opuſc. med. p. 282.
(*k*) Duo talia obſervata legere licet apud Med. Sil. ſat. ſp. 1. obſ. 9.
(*l*) Hoffmann. l. ult. c. ac Morton. oper. med. tom. 2. exercit. 2. cap. 9. hiſt. 15.
(*m*) Diſſertat. inaugural. de inflammationis theoria, per Payan-Dumoulin, 1743, p. 34.
(*n*) Ad loc. cit. p. 3.
(*o*) De pleuritide dorſali in lib. cit.
(*p*) Oper. cap. de *rheumatiſmo*.

" tis, ad inſtar arthritidis, ſubinde laceſſit: imo verò poteſt " fieri, ut ubi diu multùmque vexaverint dicti dolores, tan- " dem ſponte deſiſtant; atque interim aeger omni membrorum " motu ad mortem uſque privetur, digitorum articulis quaſi " inverſis, et protuberantiis, ut in arthritide, nodoſis in in- " terna magis quàm externa digitorum parte ſe prodentibus: " ſtomacho nihilominus valeat, et caetera ſanus vitam toleret." Vel dolor eſt in uno pluribuſve locis corporis, ſaepius ad articulos quàm muſculorum media, conjuncti interdum cum tumore tantummodo partis, quandoque rubore etiam, aliàs verò ſine utroque, et qui eaſdem cum febre *rheumatica* habent cauſas, ſed minore tantùm gradu. Hujuſmodi eſt plerumque *lumbago*; nimirum ingens dolor ad os ſacrum vel lumbos hominem excrucians, infixus aliquando circa renes, atque per ipſos ureteres ad veſicam uſque deſcendens. Hujuſmodi quoque utplurimum eſt iſchiadicus dolor, qui ad os coccygis atque ſacrum, vel ad femur ipſumque crus nonnunquam porrigitur, rariſſimè (*q*) verò febriculâ caeteriſque acuti *rheumatiſmi ſymptomatis*, et his levioribus tantùm, comitatur: quandoque tamen ſuppuratur (*r*) locus dolens, quod in mali hujus nulla (*ſ*) alia ferè ſpecie contingit. Neque aliò referendi ſunt aurium ac dentium dolores, quoties ſimili accedunt ratione, vel ex dolorum *rheumaticorum* aliis inhaerentium partibus in haſce tranſitu fiunt, cum quibus tumor capitis, praeſertim ejus lateris, ſimul plerumque adeſt, atque in *odontalgia* ſalivae fluxus copioſus; in utriſque autem pulsûs celeritas comiteſque ejus interdum obſervantur. Notandum eſt verò, quòd quibus hoc genus morbi inveteravit, ubi deſcenderit argentum vivum in Torricelliano

(*q*) Occurrit apud Hoffmann. l. c. caſ. 3.

(*r*) Hippocr. epidem. lib. 5. ſ. 3. ac Valleſ. comm. in eund. loc. Paul. AEginet. lib. 3. cap. 77. River. obſerv. 53. cent. 2. ac prax. med. lib. 16. cap. 2. ad finem. Hildan. obſerv. 71. cent. 1. ſi modò haec omnia ad *rheumaticam* pertinent iſchiadem.

(*ſ*) Carolus Piſo (de diluvie ſeroſa, ſect. 5. cap. 1. obſ. 132. et cap. 2. paulo ante obſ. 135.) etſi valde raró accidere fatetur, ſemel aut bis tamen in acuto *rheumatiſmo* ſe vidiſſe affirmat, in hominibus *plethoricis admodum et crapulae ac vino deditis.*

ricelliano tubulo, ad aëris nempe ex graviore in leviorem mutationem, incrementum sentiunt dolorum, vel si his tunc vacârint, saltem molestiâ (*t*) quâdam iis locis afficiuntur, quibus antea inesse soliti fuerant, quae tamen, eodem statu aëris per dies aliquot continuato, evanescunt, vel quales fuerint dolores aliis tempestatibus evadunt.

Rheumaticorum autem corporum dissectiones, quae paucae quidem ab auctoribus, eaeque parum etiam accuratè plerumque traduntur, nihilominus non videntur omittendae. Clopton Havers (*u*) occurrisse sibi narrat, in Drelincurtii scriptis quibusdam praelectionibus, historiam *rheumatici* cadaveris ab ipso incisi et examinati, in quo materiam invenerat, *gelatinae* instar concretam, et crassitudinis duorum aut trium nummorum *ducatorum*, musculis superjacentem. Multi auctores (*v*), in corporibus afflictis antea tum ad coxam tum alia loca doloribus qui videntur *rheumatici* fuisse, post mortem humores *serosos* circa musculos eorumque *tendines* observarunt collectos. Quidam (*w*) denique scripserunt, se in cadaveribus ischiadicorum coxendicum reperisse suppurationes, easque non puris tantummodo inter musculos collectiones, sed Riverius (*x*) casum etiam adfert, in quo, *coxâ usque ad os resectâ, parvae quaedam inventae sunt glandulae suppuratae, quae pus concretum, ita ut effluere non potuerit, continebant.* An verò omnes hi casus ad *rheumatismum* referri debent, quum difficillimum sit, partim ob narrationum defectus, nolo definire.

Sed etsi morbus, de quo agimus, supradictis insigniatur notis, tamen ex his quum plures sint non perpetuae, atque exteriorum

(*t*) Etmuller. oper. tom. 2. part. 1. p. 680. edit. Francof. 1708. Ballon. de Arthrit. in Opusc. med. p. 15.

(*u*) Osteolog. nov. cap. de rheumatismo.

(*v*) Ballon. ephemerid. et epidem. lib. 1. p. 46. et conf. 14. lib. 1. apud Bonet. sepulchr. anatom. Coiter. observat. anatom. apud eund. auctorem; ac Schneider. lib. de catarrhis special. p. 908. ab eodem quoque laudatus.

(*w*) Hildan. observat. 71. cent. 1. et confer caetera loca adlata in nota (*p*).

(*x*) Observat. 53. cent. 1.

teriorum corporis dolores, quod praecipuum quidem eſt ſignum, in multis aliis etiam adſint affectibus, exortum eſt ut, medicis praeſertim minùs peritis, cum his confundantur nonnunquam, et errores exinde in medendo haud leves inſequantur. In *ſcorbuto* enim, *arthritide* ac *lue venerea*, affligunt ejuſmodi dolores, et qui noctu quoque, ut in *rheumatiſmo*, intenduntur; nihilo ſeciùs autem, ſi ad cauſas attendatur, ſatis facilè dignoſcuntur. Præterea uſitatus ille in *ſcorbuto* pulſus parvus, inaequalis, et urina varia cum livore quodam majoribuſque notis putrefactionis quàm quae calori reſpondent potûſque deſiderio, praeter alia ſigna parum conſtantia, hunc morbum luculenter diſtinguunt (*y*). Ita et in *lue venerea* multa ſunt bene cognita, quorum ſemper nonnulla cum hiſce doloribus unà ſe offerunt, ex quibus ſatis certò poteſt dijudicari. Haud inficior equidem, *arthritidis* eſſe ſpeciem quandam, dictam *vagam*, cujus à *rheumatiſmo* ſimili *diagnoſtica* non adeò liquidò, quàm quòd optandum eſſet, conſtant; nihilominus tamen parvi intereſt, quum eâdem utrumque ratione ſanari poſſunt. Denique de *lumbagine* memorandum eſt, quòd ea ſaepius ſimillima apparet impetui *nephritidis*, ſub eaque ſpecie promptiſſimè medicos decipit incautos: ſi vero an nauſea vomituſve adſint necne advertatur, quae *nephritidi* non *lumbagini* ſolent accedere, bonum habetur indicium quo diſcernantur (*z*).

Si *rheumatiſmo* tempeſtivè occurratur, nullum ejus genus, ne vel acutum, unquam fere mortiferum eſt, etiamſi ſummam ſemper moleſtiam, cruciatuſque ſaepe diuturnos aegroto creet. Eorum quaedam faciliora ſunt ſanatu, alia difficiliora, pertinaciſſimum verò omnium ſaepe eſt iſchias, ex qua qui diu laborarunt, iis nonnunquam femur luxatur (*α*), et quae conſequentia ſunt, membri ejus macie atque claudicatione infeſtantur.

(*y*) Vide Eugalenum de ſcorbuto, ad capita 9, 14, 15 & 28.
(*z*) Sydenham. oper. loc. cit.
(*α*) Vide Hippocr. aph. ſ. 6. n. 39 & 60. ac River. prax. med. ad initium capitis antea cit.

Quod ad curationem verò attinet, primò *rheumatismi* acuti generalis, uti antiquos leviter tantùm perstrinxisse affectum hunc suprà demonstravimus, ita nihil ferè certi occurrit apud eos de medendi ratione. Auctor quidem libri *de affectionibus*, inter Hippocraticos numerati, ad capitis septimi partem de *arthritide* antea prolatam, sic praecipit. " Huic confert, " quâ parte dolor adest, refrigerantia admovere, et quae in " alvo sunt per clysteres aut balanum subducere; ac sorbendum bibendumque exhibere quicquid tibi visum fuerit pro- " futurum. Quum verò dolor remiserit (β), medicamentum " catharticum bibendum dato, ac deinde serum coctum, aut " lac asininum." Celsus nihil de hac re memoriae prodidit; neque multum apud caeteros reperitur Latinos, nisi quod cum cura *arthritidis* videtur confundi. Galenus verò, ad locum, ex libro *de curandi viâ per sanguinis missionem*, suprà quoque memoratum, haecce scribit. " Meritò igitur horum [ῥευ- " ματικῶν διαθέσεων] curatio non exinanitionem habet pro pro- " posito, sed totius corporis confirmationem. Initium tamen " ipsos curandi fit à sanguinis detractione. Si verò vitiosa " fuerint excrementa qualitate, purgationem etiam adhibe- " mus: in quibus maxime corporibus, neutrius plenitudinis " expectare oportet proprium *symptoma*, gravitatem nempe, " ejus quae ut ad vires est, tentionem verò, ejus quae ut ad " id quod infunditur." Ex quo apparet, Galenum mittendo sanguinem inchoâsse curam, et, aliquando, alvum etiam purgando; haec autem non pro ipso remedio, sed ut praeparationem tantùm habuisse, atque propositum ejus fuisse totum corpus confirmare: quâ ratione verò id faciendum sit, neque hîc, neque alibi, quod sciam, exposuit. Apud Aretaeum ac reliquos Graecos ferme nihil invenitur, praeterquam quae tradidit Paulus AEgineta (γ), haecque eadem propemodum cum iis

(β) In omnibus ferè exemplaribus legitur ἐνῇ, quod alii interpretantur *intus fuerit*, alii *adfuerit*; ἀνῇ verò, *remiserit*, quod in Feurei habetur codice, videturque multo aptiùs et verborum sensui et sanae medicinae congruere, reponi mallem.

(γ) Lib. 3. cap. 78.

iis quae prodidit GALENUS. Ex eo autem aliiſque veteribus, applicâſſe eos apparet, locis dolentibus, cataplaſmatum varia genera, ſecundum diverſos humores, quos morbum fingebant excitare. Neque ſcriptores Arabes, atque eorum ſectatores, quicquam ferè novi addiderunt. Ex his tamen, JANUS Damaſcenus (δ), auctor ſeculi undecimi, vomitum quandoque initio molitum fuiſſe videtur. FRANCISCUS Pedemontanus, qui ſeculo quartodecimo ſupplementum ſcripſit operibus MESUES, capite ſecundo *de aegritudinibus juncturarum, rheumatiſmum* acutum, ut veriſimile eſt, tractans, poſt factam *phlebotomiam* ex parte oppoſita, admovere ſe ait nonnunquam ſanguiſugas juncturae dolenti, *ſi ſanguinea fuerit materia, et ex toto ceſſaverit à fluxu.*

Sed morbus hic cum *arthritide* ſemper erat confuſus; tandemque cum *catarrho* etiam, quod praecipuè fortè FERNELII debebatur auctoritati, aſſeverantis *arthritidem* originem ſuam ſolùm ducere ex humore, ab exterioribus capitis partibus in articulos delapſo, atque ideo, in affectus ejus diverſis generibus, ex quibus unum fuiſſe videtur *rheumatiſmus*, medicamenta extrinſecus capiti applicantis; donec BALLONIUS, qui FERNELIO ſeſe in multis oppoſuit, ſub exitu ſeculi ſextidecimi, ut ſuprà poſuimus, ad morbum hunc explicandum incumbens, eum ab affectibus diſtinxit jam memoratis, nomenque rheumatiſmi indidit. Nihilominus tamen, de ſpecie ejus acuta generali duntaxat loquitur, caeteras, ut videtur, ad *arthritidem* referens, praeter *lumbaginem* acutam, quam morbum vult ſui generis eſſe, atque *pleuritidem dorſalem* ex HIPPOCRATE nominat. In illius curatione (ε) *phlebotomiae* largae ſaepeque repetitae introduxit uſum, quum antea rarò vel parcè fuiſſe videtur adhibita. Clyſteres commendat frequenter infundendas: catharticis autem ore ſumendis, niſi caſſiâ ac *lenientibus* quae omnino non improbat, interdicit. Remediis paregoricis uſus eſt; ab his verò, quae ἀποκρουστικὰ vocantur, praeſertim valentioribus,

(δ) Lib. 6. cap. 23.
(ε) Libro ejus antea cit. ad p. 279, 280 & 281.

lentioribus, abstinuit. " Cornicula, *ait*, frequentia, et hiru-
" dines copiosae, habitui corporis applicitae, conferunt: sed,
" qui thermis ac decocto *ligni*, in dies uti voluerint, id nul-
" lo fecisse profectu."

Talis medendi ratio in Galliâ, et ubique fere, postea invaluit, et hujusmodi fuit quâ usus est celebris SYDENHAMUS (ζ). Hic enim quater vel sæpius, si opus fuerit, mitti sanguinem, binis diebus, aut ternis interpositis, praecepit. *Julapium* refrigerans et *incrassans* ad libitum bibendum praebuit, aut *emulsionem quatuor seminum frigidorum majorum;* atque parti dolenti cataplasma, ex albissimo pane ac lacte croco tincto, applicuit. Diebus à phlebotomia liberis, clysmum *laxativum*, veluti lac *saccharatum*, curavit injiciendum. Si verò aegri imbecillitas *venaesectionem* toties repetitam ferre non potuerit, tum, post secundam vel tertiam, lenia cathartica dedit diebus alternis sumenda, iisdemque noctibus *paregorica* ex *syrupo de meconio*, donec convaluerit. A medicamentis autem *anodynis* pronunciavit omnino temperandum esse, modò consilium fuerit in curatione sanguinis missionem solùm adhibere, quum & confirmarent morbum, ut phlebotomiâ saepius opus sit quàm aliàs, et in statu morbi vix adferant levamentum. Sin his remediis non cesserit morbus, et aeger nullo modo exinaniri ob infirmitatem tolerare quiverit, medicamenta *antiscorbutica*, qualia *conserva cochleariae hortensis*, ac *lujulae*, exhibuit. Postea autem magnis observatis incommodis, quae detractionem sanguinis tam frequentem subsequebantur plerumque, aliique remedio intentus excogitando, sequentem reperit curandi viam, quae in juvenibus, atque iis qui temperantiùs vixerunt, vino non praeter modum dediti, *rheumatismum* acutum aequè feliciter, ait, ac altera illa operosior ratio, depellit. Aegrotum solo lactis sero per dies quatuor nutrivit; postea, praeter serum, semel in die prandii loco similagineum dedit panem, donec penitus convaluerit; nisi quòd postremis diebus

(ζ) Oper. edit. 3. cap. de rheumatism. p. 238, 239, 240. Epist. 1. responsor. prope finem, p. 282, 283, & 284. atque procefs. integ. cap. de rheumat.

diebus iterum panem ſivit in coenam comedere. Symptomatis non ampliùs urgentibus, pullorum elixorum carnes, caeteraque leviora, conceſſit; tertio autem quoque die, ſolum lactis ſerum, donec firmiſſima fuerit valetudo.

ETMULLERUS (η) in initio atque incremento morbi commendat *phlebotomiam*, non verò ſaepe repetitam; aitque, ejus vice cucurbitulas cum ſcarificatione (θ) optimè ſuccedere. In principio quoque vomitum (ι) multùm prodeſſe aſſeverat. Lumbricos terreſtres, variis modis et extrinſecus et intrinſecus adhibitos, veluti ſummum laudat remedium; dicitque, vivum lumbricum loco dolenti impoſitum, citiſſimè cum doloris levamine extingui, atque alios novos ſemper applicandos eſſe, donec non ampliùs, aut ſaltem non tam citò, moriantur (κ). Multum utitur, quod et facit HOFFMANNUS (λ), lenioribus diaphoreticis ut medicamentis teſtaceis, *alcalinis fixis*, *oculis cancrorum*, *antimonio diaphoretico*, &c. ac poſtea etiam volatilibus.

RICHARDUS MORTON aliam prorſus uſurpavit rationem hunc affectum curandi. Miſſo ſemel vel bis ſanguine, atque ſtomacho per vomitum, nonnunquam etiam alvo per clyſmum, purgato, quamprimùm remiſſionem nactus ſit febris, *corticis Peruviani* cum *opiatis* frequentes doſes aegro praebuit devorandas (μ). Praeterea (ν) decocta & ecligmata *pectoralia lubricantia*, et incraſſantia, liberaliter praeſcripſit, etſi nulla urgens tuſſis adfuerit, aut dyſpnoea.

Quin et alia adhuc nova via nuper tentata eſt, idque non ſine proſpero admodum ſucceſſu. Primò detracto ſatis liberali-

D ter

(η) Oper. tom 2. p. 510 & 511. colleg. pract. cap. de ſcorbuto. *Rheumatiſmum* autem vocat *arthritis vaga ſcorbutica*.

(θ) Hoffmannus ait, quòd cucurbitulae cum ſcarificatione locis dolentibus admotae, profundioribus etiam factis inciſionibus, multo pauciorem ſolito ſanguinem eliciunt. Cap. ſuprà cit. § 11. curationis.

(ι) Idem admodum laudat Muſgrave.

(κ) *Vermes terreni illiti*, inquit Plinius, *ne cervicis ſcapularumque nervi doleant, praeſtant*. Nat. hiſt. lib. 30. cap. 43.

(λ) Cap. jam cit. § 4.

(μ) Oper. med. tom. 1. lib. 3. cap. 11. hiſt. 1, 2, & 3. ac tom. 2. exerc. 1. cap. 9. hiſt. 12 & 22. et exerc. 2. cap. 9. hiſt. 10, 11, 12, 13, & 14.

(ν) Tom. 1. lib. 3. cap. 11. prope finem.

ter sanguine, alvus lotione ducitur, si fuerit suppressa, & interdum, pro aegroti statu, vomitus elicitur. Dein sudor per medicamenta evocatur, quae eum minimo movent cum calore, qualis est *spiritus mindereri* in *pharmacopoeia* Edinburgensi, aut alia *sudorifica* aceto temperata, simulque aegrum multâ veste operiendo, atque potûs calidi, veluti seri lactis vinolenti vel *acetosi*, copiam praebendo. Haec sudatio tamdiu assiduè, vel saltem cum intermissionibus quàm brevissimis, donec dolores desinant, continuatur : hoc autem citiùs fit, quàm per sanguinis missiones, neque adeò hominem infirmat; quum post sanguinolentam illam curationem, qui liberati sunt *rheumatismo*, aliquando in tabem (o) incidant, aut nervorum imbecillitatem, saepeque diu postea se moribundos esse opinentur.

Si *rheumatismo* huic malè medeatur, vel per purgationes alvi ineptas, vel usum imprudentem medicamentorum reprimentium, sicuti *spiritus vini camphorati*, vel aliter exasperetur morbus, observatum est (π) quòd *hemiplegia*, *apoplexia*, phrenitis, *peripneumonia*, *asthma*, *colica*, *nephritis*, aut hydrops, nonnunquam superveniunt, aegrumque ut plurimùm è medio tollunt.

Rheumatismi acuti generalis curatione confectâ atque absolutâ, quum et hunc præcipuè tractare institutum erat, et ultra hujus generis opusculi fines duceret, si de morbi ejus omni specie plenè atque cumulatè dicerem, pauca generaliter duntaxat de cura *rheumatismi* longi, sive qui sine febre est, proponam. Ubi igitur uni loco inhaerescit dolor, factâ *phlebotomiâ*, inungere convenit balsamis *anodynis*, aut *vesicatorium* emplastrum parti superinjicere. Eidem quoque utilissimè admoventur hirudines, vel cucurbitulæ (ρ) cum ferro. Si autem dolori nulla certa sedes sit, sed huc illuc vagetur, sudorem movere expedit medicamentis, sicuti gummi guajaci cum sale cornu cervi. Commodissimum etiam est urinam citare; quod, alvo priùs purgato aliquoties per lene cartharticum, fieri licet, bis die

(o) Morton. oper. cap. ultimò cit.
(π) Alex. Pascoli De homine, &c. lib. 3. § 3. cap. 5.
(ρ) Has commendat Celsus, lib. 4. cap. 23.

die cochleare devorando ſeminis ſinapi integri, decoctumque radicis bardanae liberaliter bibendo. Efficax remedium eſt, ſaponis optimi unciam quotidie ſumere. Nec non herbae *antiſcorbuticae* auxilio ſunt. Quibuſdam vomere prodeſt ex *turpetho minerali:* aliis fontium medicatorum ſulphureorum potatio, iiſque lavari ſalutare eſt. Neque in aqua communi tepida deſidere eſt alienum. Si verò morbus vetuſtus factus eſt, aliiſque reſiſtit remediis, *mercurius* moderatè exhibitus, ut levis excitetur *ſalivatio*, optimè ſuccurrit.

Jamque ea exſecutus, quæ dicere habui de hujus morbi hiſtoriâ, ſive quae de ejus cauſis *remotis*, *ſymptomatis*, *diagnoſi*, *prognoſi* atque cura, fuerunt adhuc obſervata, de *proximis* cauſis, ſeu *theoria*, tradam quaedam, quae in hunc locum diſtuli, ut certiora minùs certis, his ſcilicet per illa inveniendis, praecederent. Neque haec omnino praetermittenda eſſe duxi; propterea quòd tam fusè particulatimque exponi nequeunt praecepta atque obſervationes, quin ſaepiſſimè occurrent caſus, qui non comprehenduntur illis, ideoque aliud quid requirunt medentem dirigere, et quia hae conjecturae à *theoria* ſuppeditatae, poſtea confirmatae ab experientia, certis obſervationibus ſubjungi queunt. Itaque haec quae ſequuntur pro conjecturalibus tantùm haberi velim, ex quibus tamen proprio uſui applicatis, boni fortè nonnihil acquiri poſſe.

Ex tempeſtatibus igitur, quibus plerumque infeſtat *rheumatiſmus*, caeteriſque ejus cauſis, praecipuè deberi videtur ſuppreſſae *perſpirationi cutaneae*, humidorum copiam, antea etiam magnam (ς), adaugenti, ac ſimplici frigoris effectui, quo, *vaſis* externis conſtrictis, interiores rami ex iiſdem ac illi truncis derivati, plus recipere coguntur.

Per humorum enim multitudinem *vaſa* maximè diſtenduntur, et imprimis quæ pertinent ad muſculos, partim ob propinquitatem iis quae obſtruuntur aut arctantur in cute, partim-

que

(ς) Ubi praegreſſa exinanitio *praediſponens* cauſa eſt, per effectum ſuum minuendae *perſpirationis* videtur agere.

que fortè propter *vaſorum* illorum in quibuſdam hominibus naturalem, reliquorum ratione, debilitatem.

Ex vaſorum nimia diſtentione, difficiliùs propellentur humores, pronique ad ſtagnandum lenteſcent, ac febris, à prioribus orta obſtructionibus, ope hujus lentitiae, augebit eas, et in propagando ad proximos muſculos juvabit.

Quum *tendines* et *aponeuroſes* acutiſſimè ſenſiles ſunt, eorum canalium diſtentus magnum excitabit dolorem, praeſertim ſi humores acres ſint, ut BAYNARDI experimentum ſuprà memoratum videretur indicare (τ).

Hic acer *tendinum* et *aponeuroſium* ſenſus cauſa poteſt eſſe dolorum ſubitae ex alio in alium locum migrationis, propter vaſa ſua adeò facilè irritabilia, ut in contractionem excitentur tam fortem, quæ vim ea obſtruentem vel dilatantem ſuperet. At materiâ iſtâ repulsâ in magna *vaſa*, ſatiſque ſpatii non ibi inveniente, haec ab illâ expedire ſeſe, alióque mittere nitentur; quumque canales, è quibus modò egreſſa eſt, manebunt probabiliter aliquamdiu contracti, eos haud valebit iterum intrare, ſed vel ipſa, vel humorum ſimilis portio, in quodcunque membrum tunc recipere aptiſſimum eſt immittetur. Hoc evenit eſſe alîus loci *tendo*, aut *aponeuroſis*, ex magnitudine, ut veriſimile eſt, *vaſorum* ſuorum, redundantis *ſeroſae* materiae particulis convenientiſſimâ. Sed ſi medicamenta reprimentia, ante factam exinanitionem, admoveantur, ita ut dolor ex alio expellatûr in alium articulum irritando & confirmando eos, non mirum videtur, quòd appellitur nonnunquam materia ad partes interiores, ut juveni cuidam novi accidiſſe, qui *ſpiritum vini camphoratum* applicando ſemper quocunque acceſſit dolor, *hemiplegiam* ſibi mortiferam induxit.

Propter multitudinem humidorum, vaſorumque diſtentionem, quaedam horum in *membranam cellulosam* ſuos humores emittent

(τ) Muſgrave ait, ſerum ſanguinis rheumatiſmo laborantium, *ſyrupo* violarum admixtum, vireſcere, & cum *mercurio ſublimato corroſivo* albiſſimum deponere concretum; et haec quidem ita fieri expertus ſum, ſed eadem prorſus accidebant, ubi ſerum ſani ſanguinis adhibebatur.

mittent (v), ibique efficient tumorem, qui, si ulli ex suis canalibus rubro sanguine, per compressionem aut aliter, obturentur, erit ruber. At siquidem haec *vasa* minùs sensilia et *contractilia* sunt quàm illa, difficiliùs suo onere liberabuntur, ac, postquam illa expediverunt sese, obstructa manebunt.

Causa verò quare in hoc morbo rarissimè suppurent tumores, haec esse videtur; quòd suppuratio ex *cellulosae membranae vasis* per sanguinis rubras praecipuè particulas obstructis oritur, quum in *rheumatismo*, ea, quae ad *tendines* et *aponeuroses* pertinent, afficiuntur praesertim, atque infunditur *serosa* duntaxat materia in *membranam cellulosam*, sique ulla ex hujus *vasculis* rubro sanguine obturentur, apparent adeo pauca esse, ut raro excitent suppurationem, etsi id aliquando in hominibus admodum *plethoricis* efficiant.

Quòd pellicula super sanguinem *rheumaticum* crassior sit, sed mollior, quàm in quibusdam aliis morbis *inflammatoriis*, magis generali inflammationi, febrique interim remissiori, videtur deberi.

Cur autem denique febris ac dolores noctu utplurimùm intenduntur, causae est, ut verisimile videtur, noctis, suprà quàm quae diei est, frigiditas, *perspirationem* imminuens.

Ex iis quae dicta sunt appareret, materiâ nullâ specificâ, malignâ, absorptâ per foramina cutis, pro eo quod facit morbum, ponere opus esse.

Neque ullo modo probabilem esse sententiam Cloptoni Havers, de acida caeterisque *acrimoniis*, quas in *rheumatismo* opinatur nasci, et quibus diversas curationes pro humorum differentia praescribit. Nec *mucaginosae* illae *glandulae*, in quibus statuit sedem morbi, reverâ existere videntur.

Siquidem musculi ducendo spiritui destinati, saepe in hoc affectu affliguntur, atque ita spirandi accedit difficultas, nonne apparet ineptum esse plerumque, *pectoralia lubricantia* et *incrassantia* exhibere?

(v) Vid. Simson. Dissertation. 3. § 36.

F I N I S.